

Σάρωσε το QR και απόκτησε πρόσβαση σε όλο το χρήσιμο υλικό

Ποίηση και Πόλη

Ποιητικός διαγωνισμός

Ανάγνωση 2 ποιημάτων από το βιβλίο της Β΄ Γυμνασίου
Δημιουργική εργασία 5 μονάδων

α - Νίκος - Αλέξης Ασλάνογλου, Αθήνα (1946) (σ. 14)
β - Αμαλία Τσακνιά, Η πόλη (1982) (σ. 15)

Νίκος - Αλέξης Ασλάνογλου, Αθήνα
Πολιτεία γυμνή, πρωινό με τις άδειες καρέκλες
δεν είναι δω τόπος να μείνουμε
εδώ δεν έχει δρόμους δεν έχει μάτια
μέσα σ' ερειπωμένα παράθυρα
μια μυρωδιά γκαζιού και κίτρινης λαδομπογιάς.

Αμαλία Τσακνιά, Η πόλη
Η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες
κουλουριασμένο φίδι και λουφάζει
όλα τ' ακούει, όλα τα μετράει
και λογαριάζει κέρδη και ζημιές
η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες·
καμιά φορά αναστενάζει.

και φτιάξε κι εσύ ένα ποίημα για την πόλη σου!

Να το αποστείλεις σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση fosimeon@yahoo.gr

Μπορείς να δώσεις και κωμικό ή αστείο τόνο στο ποίημά σου, όπως έκανε ο ποιητής Τιμολέων Φανφάρας με το ποίημά του «Ο Σκοταδόψυχος» στην ελληνική ταινία του 1969 «Ξύπνα Βασιλή»...

Άκουσε τον ποιητή Φανφάρα!

Σάρωσε το QR και απόκτησε πρόσβαση στην παρακάτω συλλογή ποιημάτων από μαθητές και μαθήτριες του σχολείου μας προ τριετίας!

Στην εποχή της δυστοπίας!
30 ποιήματα της Β΄ Γυμνασίου (Απρίλιος 2021)

Επιμέλεια: Φώτης Συμεωνίδης – 2^ο Γυμνάσιο Ευκαρπίας © 2024

Κατανόηση ενός ποιήματος, Μέρος 1

Πολλοί λένε ότι, όταν διαβάζουμε ένα λογοτεχνικό κείμενο, πρέπει να είμαστε ανεπηρέαστοι από οτιδήποτε. Ωστόσο, **εσύ**, πριν ή αφού διαβάσεις τα ποιήματα, μελέτησε τις συνοδευτικές και τις περιεχόμενες πληροφορίες. Μελέτησε και τα βιογραφικά του ποιητή ή της ποιήτριας. Μελέτησε και τις ερωτήσεις του βιβλίου! Είναι, ειλικρινά, πολύ χρήσιμες!

Όλα είναι **εδώ**, για να κινητοποιήσουν τη σκέψη σου!

Για παράδειγμα:

- Σε ποια θεματική ενότητα του βιβλίου βρίσκονται τα ποιήματα; Βοηθά αυτό;
- Τι λένε τα εισαγωγικά σχόλια; Βοηθάνε αυτά;
- Ποιος είναι ο τίτλος; Τον συνδυάζεις με κάτι άλλο από αυτά που έχεις στο μυαλό σου;
- Τι πληροφορίες παίρνουμε για την ποιητική συλλογή; Ποια είναι η χρονολογία συγγραφής κάθε ποιήματος; Βοηθάνε όλα αυτά;
- Το έργο ζωγραφικής που συνοδεύει το ποίημα; Σε επηρεάζει; Σε στρέφει κάπου;
- Τα βιογραφικά στοιχεία; Βοηθάνε να καταλάβεις κι άλλο το ποίημα;
- Μήπως η ερώτηση 1 σε προϊδεάζει για... την έχθρα του ποιητικού υποκειμένου με την πόλη του;
- Μήπως η ερώτηση 2 σε βοηθά να καταλάβεις ότι στα ποιήματα περιγράφονται κάποια χαρακτηριστικά της πόλης;
- Μήπως η ερώτηση 3 σου υπενθυμίζει ένα βασικό χαρακτηριστικό της ποίησης;
- Μήπως η ερώτηση 4 σε κάνει να αναζητήσεις τους λόγους για τους οποίους η πόλη είναι άγρυπνη;
- Καθώς τα δύο ποιήματα βρίσκονται δίπλα δίπλα, μήπως είναι χρήσιμο να τα συγκρίνουμε;

Κατανόηση ενός ποιήματος, Μέρος 2: Σκέψεις βασισμένες σε όσα λένε οι λέξεις!

Αθήνα

Πολιτεία γυμνή, πρωινό με τις άδειες καρέκλες
δεν είναι δω τόπος να μείνουμε
εδώ δεν έχει δρόμους δεν έχει μάτια
μέσα σ' ερειπωμένα παράθυρα
μια μυρωδιά γκαζιού και κίτρινης λαδομπογιάς.

Σκέψεις μου βασισμένες στο κείμενο:

Ποια πόλη είναι γυμνή; Τι σημαίνει γυμνός; Μια προσωποποίηση - μεταφορά της πόλης! Οι άνθρωποι όλοι. Είναι γυμνοί: αδύναμοι, ανήμποροι; Η πόλη είναι ακαλαίσθητη; Κοντά στο γυμνή υπάρχει και το *άδειες καρέκλες* και τα *ερειπωμένα παράθυρα*. Άδειες καρέκλες σημαίνει απουσία ανθρώπων. Ερειπωμένα παράθυρα σημαίνει έλλειψη επικοινωνίας. Χρόνος της ημέρας: *πρωινό*. Χρόνος των ρημάτων: *ενεστώτας*. Πρόσωπο των ρημάτων: *α' πληθυντικό*. Άρα είναι κάτι που αφορά τον ήρωα αλλά και εμάς. Μας κάνει συμμετοχούς της κατάστασης. Τα σχήματα λόγου βοηθάνε πολύ στην κατανόηση ενός ποιήματος. Συχνές επαναλήψεις με αρνήσεις του *δεν*. Λείπουν: *τόπος, δρόμοι, μάτια* = εικόνες σύμβολα ενός σημείου σταθερότητας και μιας ουσιαστικής επικοινωνίας. Έλλειψη σταθερότητας και έλλειψη ομοιοκαταληξίας πάνε μαζί! Ελεύθερος στίχος και συμβολιστική διάθεση. Επιρρήματα χρήσιμα: (*ε*)*δώ* και *μέσα*. Εγκλεισμός. Ο παρατηρητής είναι κάποιος που βρίσκεται μόνος κάπου μέσα και παρακολουθεί το εξίσου άδειο έξω. Όσφρηση και χρώμα και αφή στον τελευταίο στίχο. Ο χώρος του δίνει μια αρνητική συναίσθηση: η άσχημη μυρωδιά από το γκάζι, το άσχημο κίτρινο του μίσους. Δυνατή εικόνα. Το γκάζι; Είναι για την ετοιμασία του φαγητού; Δείχνει τα απλά μέσα επιβίωσης ενός ανθρώπου; Υπονοείται η φτώχεια; Θυμόμαστε και το τέλος του ποιητή... Μελέτησε όλα τα επίθετα! Το ποίημα μιλά για τη μοναξιά, την έλλειψη επικοινωνίας, την κοινωνική απομόνωση. Υπάρχει και μια υπόγεια αίσθηση θανάτου. Θλίψη και απαισιοδοξία είναι τα κυρίαρχα συναισθήματα. Θυμόμαστε και τον τίτλο της συλλογής. Βιωματικό αλλά και λυρικό, όχι στοχαστικό, ποίημα. Απλό. Θέμα του: η αποξένωση και η μοναξιά. Αν και υπάρχει η πόλη στον τίτλο (και, μάλιστα, απόλυτα προσδιορισμένη), δεν είναι το αστικό περιβάλλον ή η πόλη το κύριο θέμα, αν και αυτή στέκεται φανερά αρνητικά απέναντι στον άνθρωπο. Κακώς νομίσαμε... Φταίει η τοποθέτηση του ποιήματος μέσα στη συγκεκριμένη θεματική ενότητα. Φταίει, βέβαια, και η ζωγραφιά πάνω από το ποίημα. Βέβαια, η μοναξιά είναι μια όψη της πόλης. Απλή η γλώσσα. Απουσία στίξης: καμία δέσμευση Ξενίζούν οι λέξεις του τελευταίου στίχου. Βέβαια, ο δεύτερος στίχος είναι ο πιο αντιπροσωπευτικός για την αίσθηση και την κατανόηση όλου του ποιήματος.

Η πόλη

Η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες
κουλουριασμένο φίδι και λουφάζει
όλα τ' ακούει, όλα τα μετράει
και λογαριάζει κέρδη και ζημιές
η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες·
καμιά φορά αναστενάζει.

Σκέψεις μου βασισμένες στο κείμενο:

Υπάρχει μια πόλη (το λέει και ο τίτλος) που, χάρη στην προσωποποίηση (πάλι), δεν κοιμάται τις νύχτες. Όμως, το ποίημα καταλαμβάνεται από ένα φίδι. Η πόλη (= οι πολίτες, οι άνθρωποι της) παρομοιάζεται με το φίδι. Είναι αξιοπρόσεχτο ότι έχουμε δύο σημαντικά ρηματικά υποκείμενα στο ποίημα: την πόλη και το φίδι. Ένα φίδι που είναι το υποκείμενο πολλών πράξεων: λουφάζει, ακούει και μετράει τα πάντα, λογαριάζει κέρδη και ζημιές. Τελικά η πόλη δεν κοιμάται για συγκεκριμένους λόγους. Οι κάτοικοι μιας πόλης δεν κοιμούνται επειδή υπάρχει ένα φίδι, δηλαδή μια απειλή. Κάτι κακό είναι το φίδι. Ένα κακό στοιχείο ή στοιχείο που τους αναστατώνει, προκαλεί έγνοιες και άγχη και δεν αφήνει τον άνθρωπο να κοιμηθεί. Μόνο κάποιιοι αναστεναγμοί ακούγονται και χαλούν την ησυχία της νύχτας. Η πόλη, το φίδι και μια αδυναμία ύπνου. Αυτά τα τρία λόγια είναι ο βασικός κορμός του ποιήματος. Αυτές είναι οι βασικές λέξεις πάνω στις οποίες στήνονται όλα τα υπόλοιπα. Και σ' αυτό το ποίημα υπάρχει μια σημαντική άρνηση, ένα δεν. Οι αρνητικές επιπτώσεις. Επίσης, πάλι μια πόλη, απροσδιόριστη αυτήν τη φορά, πρωταγωνιστεί. Όμως, το θέμα δεν είναι ούτε εδώ η πόλη αυτή καθαυτή. Το θέμα είναι τα κέρδη και οι ζημιές. Οι οικονομικές συνδιαλλαγές που συμβαίνουν σε μια μεγαλούπολη. Το αλισβερίσι και, κατ' επέκταση, το άγχος που έφεραν τα λεφτά στον άνθρωπο. Τόσο άγχος που τον κάνουν να ξαγρυπνά και να αναστενάζει σε μια πόλη ξαγρυπνη, σε κατάσταση υπερέντασης. Υπονοούνται ξεκάθαρα (λογαριάζει) οι ευθύνες των λογαριασμών. Αν στον Ασλάνογλου υπονοείται το άγχος της επιβίωσης, εδώ τονίζεται η ασθένεια της κερδοφορίας. Τελική διαπίστωση: στην πόλη οι πολίτες δεν κοιμούνται επειδή έχει μπλαστρωθεί η έγνοια της κερδοσκοπίας.

Βέβαια, το άγχος της κερδοφορίας είναι και πάλι μια όψη της πόλης. Μια γυναίκα συχνά αδυνατεί να κατανοήσει αυτήν την ανδρική ασχολία... Και πάλι υπάρχει μια αδιαφορία για την ομοιοκαταληξία, αν και όλοι οι στίχοι λήγουν σε –εξ ή –ει. Μήπως εδώ υποπτευόμαστε ένα... εσ-ύ; Στο ποίημα δεν έχουμε α' πρόσωπο αλλά τρίτο πρόσωπο. Εδώ ο ήρωάς μας (ποιος είναι άραγε;) παρατηρεί το φίδι, την πόλη. Σα να βρίσκεται σε ένα μπαλκόνι παρατηρητήριο. Θυμόμαστε τον τίτλο της ποιητικής συλλογής. Το ποίημα βρίσκεται σε τριτοπρόσωπη αφήγηση. Το ποιητικό υποκείμενο δεν συμμετέχει απαραίτητα στην κατάσταση, αν και μάλλον και ο ίδιος υποφέρει. Κρύβει, όμως, τη στενοχώρια του. Τη ρίχνει στο γεγονός ότι έτσι παθαίνουν όλοι. Από άποψη στίξης, ξεχωρίζει το μοναδικό μικρό σημαδάκι: μια άνω τελεία πριν τον τελευταίο στίχο, ο οποίος έτσι ξεχωρίζει. Ο αναστεναγμός των κατοίκων της πόλης! Γλωσσικά, ξεχωρίζει η λέξη λουφάζει. Κάτι κακό που βρίσκεται σε ηρεμία, σίγουρα κάποια στιγμή θα κινηθεί... Οι επαναλήψεις του ποιήματος τονίζουν αυτό που ο ποιητής θέλει να μας δώσει με έμφαση, το πρόβλημα: η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες. Οι προσωποποιήσεις είναι διαρκείς. Ωστόσο, νομίζω ότι εκφραστικά ξεχωρίζει και πάλι μια εικόνα: αυτή του φιδιού. Πολύ τρομακτική εικόνα. Το φίδι που έχει πλακώσει την πόλη. Η απειλή του караδοκεί... Κρυμμένο, ζαρωμένο, κουλουριασμένο, αμίλητο. Είναι οι άνθρωποι μοχθηροί. Συμφέρον και ανταγωνισμός. Ούτε φίδι στον κόρφο σου! Το φίδι, δυστυχώς, έχει αρνητικές συνδηλώσεις. Και, τώρα, αυτό το ύπουλο ερπετό... περιμένει να ορμήξει. Μπρρ!

Η ανήλια πόλη

Η πόλη είναι πυκνοκατοικημένη
άγρια σαν λιοντάρι
έτοιμο να σε κατασπαράξει.
Όλοι στριμωγμένοι
σαν σαρδέλες σε κουτί,
χωρίς ανάσα.
Μήτε ο ήλιος μπορεί να την δει.
Αθανάσιος Βορνίτης Β1

Ποίημα

από τη μαθητική συλλογή
του 2021 με τίτλο
'Στην εποχή της δυστοπίας'

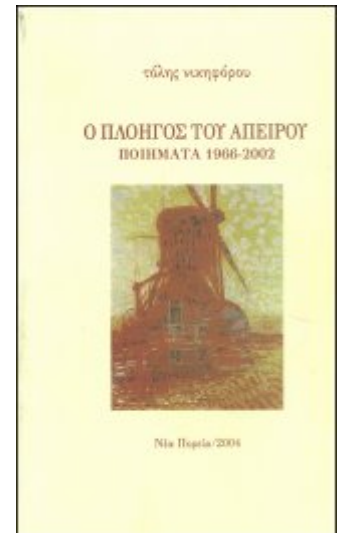
Ποιήματα του Τόλη Νικηφόρου για τη Θεσσαλονίκη

Ν' ακούγεται από μακριά μια φουσαρμόνικα

ν' ακούγεται από μακριά μια φουσαρμόνικα
και να χαμογελάει μια γλάστρα στο μπαλκόνι
αχνά μες στο ψιλόβροχο να ξημερώνει Κυριακή
το χρώμα να μυρίζει γειτονιά
και ο ταβλάς ξεροψημένο σάμαλι
ένας χαρταετός να υψώνεται πάνω απ' τα κάστρα
νωχελικά να κατεβαίνεις την Αριστοτέλους
να κάθεσαι σε καφενείο της παραλίας
πίσω απ' τα τζάμια να ρουφάς
αργά, πολύ αργά τον τούρκικο
και να καπνίζεις ένα, δύο, τρία τσιγάρα
με τον καπνό να σε τυλίγει σαν ομίχλη
κοιτάζοντας τα ψαροκάικα και πιο βαθιά τη θάλασσα
ν' ακούγεται από μακριά μια φουσαρμόνικα
χρώματα σκοτεινά να αναδύονται στο φως
να ονειρεύεσαι ταξίδια

γενέθλια πόλη, 1

αγιόκλημα και ψάθινες καρέκλες
για να τσιμπολογάνε τα παιδιά
απ' τα χουνάκια με τα τυπωμένα φύλλα
κι από το καλοτάξιδο πανί της Αίγλης
σπόρια ονείρου
εκεί στο τέρμα της ανηφοριάς
ο ήλιος ν' αμολάει απλόχερα τους ήχους
από τα κατρακύλια και τα ξύλινα πατίνια
στο καλντερίμι της Αγνώστου Στρατιώτου
αριστερά και δεξιά πιο κάτω
ν' απλώνεται η πλατεία ουρανόσ
με τα αρχαία Λουτρά του Παραδείσου
και τ' άσπρα σύννεφά της ν' ανεμίζουν
σημαία στο καμπαναριό του Άη Δημήτρη
μέσα απ' τη γη να ξεπροβάλλει
η ανθισμένη Παναγία Χαλκέων
όλα στη θέση τους αμετακίνητα
όπως το χέρι του πατέρα
τους εφιάλτες στο σκοτάδι όταν έδωχνε
η φλόγα απ' το δαδί να λαμπαδιάζει
στο πρωινό δωμάτιο του χειμώνα
κάθε κατώφλι μια ζεστή ποδιά
και ο βαρδάρης άγριος, παγερός και οικείος
ένας μεγάλος αδερφός, μια βεβαιότητα
διαρκώς ν' αλλάζουν και να μένουν
όλα στη θέση τους αμετακίνητα
αμετακίνητη η Πλατεία Δικαστηρίων
απ' όπου ξεκινούσε κι όπου τέλειωνε
η Εγνατία Οδός αυτού του κόσμου
(από τη συλλογή Το διπλό άλφα της αγάπης, 1994)

μητρόπολη της μνήμης, της ψυχής

πόσοι και πόσοι αγάπησαν
και χάθηκαν σ' αυτή την πόλη
κι άφησαν ένα φως παράξενο
σαν απ' τα μάτια τους θαμπό
σε ρημαγμένες πέτρες
παιδιά της προσφυγιάς στα καλντερίμια της
με τον απέραντο καημό της μνήμης
στους λόφους και τις φτωχογειτονιές
γύρω απ' τον κόλπο
λάμπουν εκστατικά τα ερείπια από τότε
ένα παράξενο ψηφιδωτό της ιστορίας
κάστρα και μαυρισμένα ξύλα
αόρατα τζαμιά, συναγωγές,
αψίδες, μακεδονικά κτερίσματα,
τάφοι και εκκλησιές βυζαντινές μέσα στο χρώμα
φαντάσματα που ψιθυρίζουν μυστικά
απ' την αρχή του χρόνου
εδώ το σούρουπο ανατέλλουν οι ψυχές
κόκκινος ήλιος, σύννεφα
που παιχνιδίζουν με τον άνεμο στον ουρανό
στο άπειρο που ονειρεύονται και ταξιδεύουν
(αδημοσίευτο)